

HIDEGKÚT

Életutunk: gróf Klebelsberg Kunóné visszaemlékezései

**A bevezetőt írta, a szöveget jegyzetekkel ellátta és sajtó alá rendezte: Máriaföldy Márton.
Kiadta: Kereszténydemokrata Néppárt Szeged-városi szervezete, 1992., Szeged**

Részlet

Mindig nagyon vágytunk arra, hogy saját otthonunk legyen. 1922-ben hallottuk, hogy Hidegkúton van egy eladó kertés ház. Kunó nagynénjei elhaltak, megürült a fehérvári családi ház, s eladásra került. Így jókor jött a hír. Kimentünk Hidegkútra, s oly kedvesnek találtuk a kertjét, hogy – bár nagyon elhanyagolt állapotban voltak az épületek – megvettük. Régi, árnyas, vastagtörzsű, lombos fák voltak benne, területe dombosvölgyes volt, és egy kis forrás is fakadt a kerítés mellett, mely a kertben kis repkénnyel beszegett tavat képezett, virágos szigetkével a közepén. A kis patak, mely csobogva folyt belőle, vígan sietett tovább, hogy útján több kis forrást magához ölelve, Óbudánál a Dunába ömöljön. A lakóház az udvar és a kert között állt, s úgy helyezkedett el, hogy a kapun belépve a kőkerítés teljesen kizárta a külvilágot.

A ház körül csak kertek sorakoztak terebélyes fákkal és messzi kilátással a budai hegyekre. Nagyon boldogok voltunk és rögtön hozzáláttunk, hogy ízlésünk szerint rend behozzuk. Végre volt saját kis paradicsomunk, ahol pihenhettünk, szórakoztunk, dolgoztunk, örültünk, és kettesben voltunk.

Kunó vezette az átalakítási munkálatokat. A négyszögletes udvarra régi minta szerinti olaszos kút került, az épületeket műköoszlopos pergolával(73) kötöttük össze. A lakóház központi tengelyt, közepén magas szobát kapott, tornácot, teraszt és egy kis emeletet két hálószobával. Semmi különös nem volt rajta, nekünk mégis ez volt a legkedvesebb az egész földön. Természetesen apránként, évről évre létesült minden, de ez annál több örömet és szórakozást jelentett. Amíg csak jó uram élt, mindig tökéletesített rajta valamit. Mindennel törődött. Kuttyáját, galambjait, még a verebeket is védelmébe vette. A fülemüléknek külön csalitot képezett ki, mesterséges fészket a cinkéknek, hogy szívesen jöjjenek ide. Meg is jöttek minden évben – csak férjem nem hallhatja már, s a magasra nőtt fenyőit nem láthatja, amelyeket ültetett és nevelt.

Egy napon József főherceg(74), a nagy kertész, örömet akart szerezni férjemnek, nyíló rózsáágakat hozott, amelyeket itt – ollóját is magával hozva – saját módszere szerint és ugyancsak saját kezűleg ültetett el. Tökéletesen meggyökeresedtek, megnőttek, nyesni soha nem kellett, vadhajtást nem hoztak, mert gyökerük is nemes volt, és remekül virágoztak. De ugyanilyen szépek lettek azok a futórózsatövek is, amelyeket tőlünk, Hidegkútról vitt át budai palotájának a kertjébe. Ezeket fenyők tövébe ültette el, amelyekre egészen magasra fölfutottak. Ezek a fenyők minden tavasszal úgy állnak ott, mint rózsaszínű, illatos virággal lefátyolozott menyasszonyok.

Két vastagtörzsű, terebélyes vadgesztenyefa állt a ház előtt. Ezek minden tavasszal rózsaszínű virágba borultak, s lombjuk ráhajolt az emeleti nyitott teraszra. Ezekhez vágyott ki férjem a városból, amint az első tavaszi szellőt érezte. Annyira szerette a korai virágfakadást, hogy minden bokorhoz, fához, virághoz el kellett vele mennem, hogy örömmel megmutassa ébredésüket. A vastag fűzfa, amelynek törzsét három ember sem tudta körülfogni, a százados hársfák, az óriási jegenyék, fenyők, mind külön kedvesek voltak neki, amelyek tövében a kis illatos erdei ciklámen nyáron tömegesen virított. Nem beszélve az ibolyáról, amely a

rozárium(75) ágyait szegte, s tavasszal olyan volt, mintha lilába mártott vastag ecsettel festették volna körül a rózsákat. A virágágycak formáját is ő tervezte, rajzolta, s hogy a kertész jobban megértse, rajzta ki is festette. A kerítés déli oldala tövében fügefákat ültetett, futórózsákat a pergola oszlopaiba, a tornácra. A ház oldalaira gliciniát, klemátiszt, s mindenféle ampelopsziszt(76), amely csakhamar a kerti lépcsőket is elérte.

Most, hosszú évek után, látom, hogy milyen előrelátással valósította meg terveit, amikor már olyan lett a kert, amilyennek ő elképzelte, s a gyümölcsös és zöldségeskert is bőven adta kincseit. Mindig nagy munka folyt a kertben. Sokszor adódott valami, amin mulatni lehetett. Volt egy kedves bulldogunk. Ábrázata olyan félelmetes és szörnyű volt, hogy idegen csak félve merészkedett bejönni a kapun. A híre is olyan volt, mint egy sárkánynak. Pedig a világ legszelídebb állata volt. Csak mély hangja volt rettenetes. Idegen állatot nem tűrt meg maga körül. De mi nagyra becsültük. Különösen Kunó tartotta sokra. Egyszer a kertész két éves kislánya vajás kenyeret evett, s a mindig éhes Lipi – ez volt a neve – egészen közel ült a gyerekekhez és mohón nézte őt, de a vajáskenyeret nem vette el tőle, pedig könnyen megtehetette volna, hiszen a gyerek egyedül volt. Csak nézte vágyakozva a karaj eltűnését. Miután a gyerek az utolsó falatot is bekapta, a gyerek szájára ragadt vajot villámgyorsan lenyalta. Lipi soha semmit el nem csent, még azt sem, amit könnyen elérhetett volna.

Lipi egyszer daganatot kapott. Egy reggel a városba menet elvittük autóval az állatkórházba. Előbb Kunót letettük a hivatalánál. Mikor ő leszállt, a lábánál ülő Lipihez fordult, s azt mondta neki: kedves kis kutyám, köszönöm neked hűséges szolgálataidat, ragaszkodásodat, ha többé nem láthatnálak. Lipi komolyan szembenézett vele, s amit soha nem tett, felemelte lassan az egyik mellső lábát, és Kunónak nyújtotta. Ez olyan megható jelenet volt, amit soha sem lehet elfelejteni. Szerencsére kigyógyították, visszajött. De gazdája halálát már nem bírta elviselni. Mikor hazajöttem férjem temetéséről, jelentették nekem, hogy Lipi csendesen bement a házába, s onnan már nem jött ki többé. Hát igen, a hűség négy lábon jár. Férjem idevaló sváb emberekkel dolgozott. Jóravalók voltak, kedvelte őket, s eltréfálgatott velük. Volt köztük egy köpcös, nehézmarkú, jókedélyű, Gyuri nevű kőműves, akit szinte minden évben alkalmazott. Jól értette a mesterségét, s nem volt olyan munka, amire ne vállalkozott volna. Folyékonyan, de sajátos magyar nyelven beszélt, amely a legkomolyabb embert is megnevettette volna. Föl is hangzott minduntalan jó uram kacagása. Mikor a kert felső sarkába egy medencét terveztek, hogy onnan a zöldségeskertet öntözni lehessen, Gyuri verte a mellét: „Kérem getyelmes úr, olyan ciklopsz fal ciszternt építem, hogy a medence örökre fogja tartani”. Áll is, mint a Sion hegye. Munka közben elmesélte szokásait, kedvteléseiket, életüket, s ez sok derűs órát szerzett. Elmondta azt is, hogy vasárnaponként „ő drombitát fúj a pandában”. El is jöttek május 1-jén bennünket „megkradulálni”. Fölsorakoztak velünk szemben és olyan nagy buzgalommal fújták, hogy felfújt arcuk fejük búbjáig kivörösödött, s a sokszor tapogatózva eltalált hang bizony nem volt mindig pontos. Minden zenész előtt egyformán öltözött kék kötényes kalapos kisfiú állt, aki a kottát tartotta. Ha a zenészek masíroztak, a fiúk hátrafelé meneteltek, illetve ugráltak. Talán soha sem láttam Kunót olyan bajban, mint ekkor. Orrcimpáinak mozgása sejtette, hogy minden erejére szüksége van ahhoz, hogy nevetésbe ki ne robbanjon. Gyuri nagyon törekedett arra, hogy tanult embernek lássék. Mikor egyszer alá kellett írnia a nevét, György helyett azt rajzolta a papírra, hogy “Jörg”. Amikor arra figyelmeztettük, hogy ez így nem jól van, beiratkozott a vasárnapi iskolába.

Kunó elhatározta, hogy Gyurival ketten egy villaszerű házat építenek jó anyám számára. A tervrajzot Kunó készítette, számolgatott, méregetett. Gyuri ásta meg az alapokat és húzta föl a falakat. Amikor a kellő magasságot elérte, csak akkor jöttek el a segítők, a különféle szakiparosok. Egyszer tréfásan megkérdeztem Gyuritól, hogy nem lesz ebből a vállalkozásból baj? Esetleg a lépcsők vagy a kémények lemaradnak? De Gyuri semmit sem felejtett el! Olyan kitűnően megépítette a házat – és viszonylag olcsón –, hogy az egész környéken nincs

hozzá hasonló.

Gyuri boldog volt, ha anyámmal beszélgethetett. Öröme telt abban, ha anyám megdicsérte leleményességét és praktikus érzékét. Mikor elkészült a ház, anyámat oly nagy szeretettel kísérte át, s ha nem is – mint tréfásan mondta – rezesbandával, de olyan sok melegséggel és jóssággal, amit nem lehetett meghatottság nélkül nézni. Gyuri boldog volt, hogy – mint mondta – az én jó anyámnak nyújthatja azt, amit saját édesanyjának már nem nyújthatott.

Igaz, édesanyám mintaképe volt a jó anyósoknak. Vejét, Kunót, úgy szerette, mint saját gyermekét. Kettőnk dolgaiba nem szólt bele. Aranyos kedélyével napsugara volt a háznak. Senkiről soha rosszat nem tételezett fel, sőt, ezt másoknak sem engedte meg. „Blumen Mutter”(77) volt a neve a környéken, mert senki úgy a virágokat nem szerette, mint ő.

Jegyzetek:

73. Nyitott lugasfelfutó, növényzet számára.

74. A reformkori József nádor unokája, tábornagy, az I. világháború kiváló hadvezére.

75. Rózsakert.

76. Falra, kerítésre, lugasra felfuttatott szőlőfajta.

77. „Virágok édesanyja.”